Jak se vypořádat s povodní...
Informace z pracovněprávní a sociální oblasti

O co usiluje MPSV?
Snahou Ministerstva práce a sociálních věcí je pomoci lidem postiženým povodní rychle se orientovat v sociální a pracovněprávní oblasti, která s živelní pohromou souvisí. Proto MPSV připravilo tento leták. Další informace je možné najít v elektronické publikaci „Povodně 2013", kterou mají k dispozici obecní úřady, Úřad práce ČR a lze si ji rovněž stáhnout z webových stránek www.mpsv.cz.

Formou otázek a odpovědí vám nabízíme základní informace. Při řešení konkrétní situace doporučujeme využít kontakty uvedené na konci letáku.

Povodeň mi poničila majetek. Mám nárok na nějaké dávky?
Pokud vás postihla živelní pohroma, například povodeň, zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších přepisů, umožňuje poskytnout dávku mimořádné okamžité pomoci. Výše této dávky se stanovuje s přihlédnutím k majetkovým poměrům a příjmové situaci, a to vašim nebo společně posuzovaných osob. Mimořádná okamžitá pomoc může být poskytnuta až do výše patnáctinásobku životního minima jednotlivce, tedy do 51 150 Kč.

Na základě individuální potřeby lze podle výše uvedeného zákona poskytnout dávku mimořádné okamžité pomoci také v případě, že nemáte vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky na úhradu nákladů spojených s pořízením nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby. Tato mimořádná okamžitá pomoc může být poskytnuta až do výše konkrétního nákladu s tím, že součet takto poskytnutých dávek nesmí v rámci kalendářního roku překročit desetinásobek životního minima jednotlivce, tj. v současné době 34 100 Kč.

Ze systému pomoci v hmotné nouzi lze poskytnout pomoc i v případě, že nemáte vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky na úhradu jednorázového výdaje spojeného zejména se zaplacením správního poplatku nebo v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu. Uvedenou dávku lze využít i v kontextu s povodní, kdy vám vznikly mimořádné výdaje na pořizování například nových dokladů, na přechodné ubytování při zničení bytu apod. Částka této mimořádné pomoci se stanoví až do výše konkrétního nákladu. I v tomto případě jde o jednorázovou dávku, poskytnutí několikrát v roce není vyloučeno.

Kde a jak se o mimořádnou okamžitou pomoc žádá a kdy ji dostanu?
O dávky mimořádné okamžité pomoci lze požádat na příslušných pracovištích Úřadu práce ČR. Místní příslušnost se řídí místem, kde jste hlášen k trvalému pobytu. Pokud k situaci, která vyžaduje okamžitou pomoc, došlo mimo správní obvod příslušného pracoviště Úřadu práce ČR, ve kterém jste hlášen k pobytu, je místně příslušný to pracoviště Úřadu práce ČR, v jehož správním obvodu k situaci došlo.

O tyto dávky lze žádat prostřednictvím formuláře, který má orgán pomoci v hmotné nouzi k dispozici. Formuláře si rovněž můžete stáhnout z webu MPSV - www.portal.mpsv.cz/forms - Formuláře pro pomoc v hmotné nouzi – „Žádost o pomoc z důvodu postižení mimořádnou událostí" nebo „Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc".

Uklízím po povodních, mám nárok na volno v práci a náhradu mzdy?
Pokud se sám účastníte prací při odstraňování následků povodní na vlastní nemovitosti, mohou nastat dvě situace:

a) Pokud tak činíte pouze ve svém zájmu, abyste ochránil svůj majetek, jedná se o důležitou osobní překážku v práci. Zaměstnavatel vám může poskytnout pracovní volno bez náhrady mzdy, popř. vám může poskytnout též náhradu mzdy nebo platu. Také se můžete se zaměstnavatelem dohodnout, že takto zameškanou pracovní dobu napracujete.
b) V případě, že odstraňujete následky povodní sice na svém majetku, ale ve veřejném zájmu (např. hrozí zřícení budovy, hygienické důvody), jedná se o překážku v práci z důvodu obecného zájmu (o výkon občanských povinností). V takovém případě vám náleží pracovní volno v nezbytně nutném rozsahu; náhrada mzdy nebo platu od zaměstnavatele nepřísluší ani v tomto případě, není-li s ním dohodnuto nebo vnitřním předpisem stanoveno jinak.

Při povodních se také může stát, že poskytujete osobní pomoc jiné fyzické či právnické osobě a tato činnost zasahuje do vaší pracovní doby. V tom případě je zaměstnavatel povinen poskytnout vám pracovní volno na dobu nezbytně nutnou, avšak bez náhrady mzdy nebo platu, nedohodnete-li se nebo není-li vnitřním předpisem stanoveno jinak. Poskytování osobní pomoci by nemělo být živelné, ale mělo by být určitým způsobem organizováno. Jde o překážku v práci na straně zaměstnance z důvodu výkonu občanské povinnosti podle § 202 zákoníku práce. Při všech překážkách v práci na straně zaměstnance platí, že skutečnost překážky (v tomto případě z důvodu výkonu občanské povinnosti) a délku jejího trvání prokazuje zaměstnanec zaměstnavateli.

Mám nárok na volno, když si musím zařídit své osobní záležitosti?
Pokud potřebujete v souvislosti s povodněmi pracovní volno, abyste si mohl zařídit své důležité osobní, rodinné nebo majetkové záležitosti (např. jednání s pojišťovnou), může vám ho zaměstnavatel poskytnout bez náhrady mzdy nebo platu. Společně se také můžete dohodnout, že si takto zmeškanou pracovní dobu napracujete.

Nemám kde pracovat, povodně postihly mého zaměstnavatele. Dostanu mzdu?
V případě, že povodeň postihla vašeho zaměstnavatele a ten musel přerušit práce, je nezbytně nutné, aby se vás, pokud je to možné, pokusil převést na jinou práci. To může učinit i bez vašeho souhlasu, a to na dobu nezbytně nutnou. Pokud vás zaměstnavatel nepřevedl na jinou práci, jedná se o překážku v práci na straně zaměstnavatele a máte nárok na náhradu mzdy ve výši nejméně 60 % průměrného výdělku.

Pokud firma sama není postižena povodněmi, ale nemůže vám přidělovat práci v důsledku pozastavení dodávky surovin, energie apod. a nemůže vás ani převést na jinou práci, pak se jedná o překážku z důvodu prostoje. V tom případě vám náleží náhrada mzdy ve výši nejméně 80 % průměrného výdělku.

Z důvodu povodní jsem se nedostal do práce, jak to má zaměstnavatel posoudit?
Jestliže jste se nemohl dostat do práce z důvodu přerušení dopravního provozu a z tohoto důvodu jste včas nenastoupil do práce, zaměstnavatel vám poskytne pracovní volno bez náhrady mzdy. Právo na náhradu mzdy nebo platu při této překážce v práci může vyplývat z kolektivní smlouvy nebo individuální smlouvy uzavřené mezi vámi a zaměstnavatelem, nebo z vnitřního předpisu zaměstnavatele. Právo na pracovní volno s náhradou mzdy nebo platu na nezbytně nutnou dobu, nejvýše na jeden den, však má pouze zaměstnanec těžce zdravotně postižený, který cestuje nehromadným dopravním prostředkem.

Můžu si vzít během povodní dovolenou, abych mohl uklízet následky?
Pokud vám nepřísluší právo na pracovní volno k odstraňování či zmírňování následků povodní podle právního předpisu, můžete k řešení odstranění uvedených důsledků požádat zaměstnavatele o určení nástupu dovolené. Pokud tomu nebrání vážné provozní důvody na straně zaměstnavatele, měl by takové žádosti vyhovět.

Zaměstnavatel mi nemůže kvůli povodním vyplatit mzdu. Co mám dělat?
Pokud vám zaměstnavatel nevyplácí mzdu v důsledku povodní, můžete využít zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele, ve znění pozdějších předpisů. Můžete se obrátit na příslušný úřad práce podle místa sídla zaměstnavatele, který vám poradí v dalším postupu.

Během povodní jsme já i můj zaměstnavatel přišli o doklady důležité pro nemocenské pojištění. Jak to vyřešit?
Jestliže se u vašeho zaměstnavatele v důsledku povodní ztratily nebo zničily potřebné doklady či podklady, bez nichž nemůže zjistit údaje, které je povinen sdělit okresní správě sociálního zabezpečení, musí se kontaktovat s příslušnou okresní správou sociálního zabezpečení. Jako zaměstnanec nárok na dávky neztratíte, ale také v tomto případě je nezbytné počítat s tím, že výplata dávek bude opožděna.
Pokud došlo v důsledku povodní ke ztrátě nebo zničení potřebných dokladů, které vám slouží pro uplatnění nároku na dávku (například Potvrzení o trvání dočasné pracovní neschopnosti), je třeba požádat lékaře o vyhotovení nového dokladu.

Jak je to s výplatou dávek nemocenského pojištění během povodní?
Pokud jste pobíral dávky nemocenského pojištění před povodní a nárok na tyto dávky nadále trvá, budou tyto dávky vyplaceny. Výplata dávek může být pouze zpožděna, jestliže plátce dávek (okresní správa sociálního zabezpečení) nebo pošta byly zatopeny nebo evakuovány.

Jak je to s výplatou důchodu během povodní?
Výplata důchodů vyplácených v hotovosti může být zpožděna, pokud vyplácející pošta byla zatopena nebo evakuována.

Kde mohu získat více informací?
Při řešení vaší konkrétní situace vám doporučujeme obrátit se s žádostí o radu či pomoc na příslušný úřad práce, Státní úřad inspekce práce, případně jeho příslušný oblastní inspektorát práce, dále Institut technické inspekce Praha, popř. jeho příslušnou územní pobočku anebo na Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.
Žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc podávejte na příslušném pověřeném obecním úřadě.
Je možné se také obrátit na odborové centrály, odborové svazy, odborové organizace nebo na organizace zaměstnavatelů.
V souvislosti se sociálním pojištěním se prosím obracejte na místně příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení (OSSZ).

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR: www.mpsv.cz
Vydáno v červnu 2013